

УДК 141.7:[378:005.591.6

Л.В. Броннікова

СОЦІОКУЛЬТУРНІ ФУНКЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Анотація. У статті розглядається необхідність модернізації вищої освіти за допомогою нових освітніх моделей, адекватних сучасним соціокультурним умовам. Суттєві зміни у сфері освіти пояснюються як переходом до інформаційного суспільства, так і значною історичною та геополітичною подією – набуттям незалежності нашої країни в 1991 році. Наголошено, що реформи освітніх процесів останніх десятиліть не призвели до системних змін. Філософський аналіз соціокультурних функцій вищої освіти є необхідним для визначення відношень між освітою, соціумом і культурою загалом, з'ясування перспектив їхньої взаємодії.

Ключові слова: освіта, знання, культура, інформаційне суспільство, інформаційні технології.

Вступ

Освіта завжди була, є і залишається цінністю людства, органічною частиною культури. Всебічне вивчення освіти, проблем її функціонування та розвитку має як теоретичне, так і практичне значення. Саме тому освіта як міждисциплінарний об'єкт вивчення і, зокрема, вища освіта, потребує і філософської рефлексії. За Законом України «Про вищу освіту», «вища освіта – сукупність систематизованих знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, інших компетентностей, здобутих у вищому навчальному закладі». Очевидно, що зміст вищої освіти зумовлений цілями і потребами суспільства. Система знань, умінь і навичок, різноманітних якостей фахівця має бути сформована в процесі навчання з урахуванням перспектив розвитку суспільства. Тому розгляд соціокультурних функцій вищої освіти в умовах інформаційного суспільства є актуальним завданням.

В українському суспільстві, яке входить в інформаційну добу, час від часу звучать претензії до якості підготовки спеціалістів для всіх галузей економічної, духовної та соціальної сфер життя. З одного боку, вища освіта відповідає на чисельні запити та потреби соціуму. З іншого боку, будучи консервативним соціальним інститутом, робить це повільно. Аналіз освітньої системи за останні десятиліття свідчить, що у наш час становлення інформаційного суспільства відбувається своєрідне знецінення вищої освіти. Це виявляється у спробі заміщення процесів освоєння світової та національної культурної спадщини процесами формування вузько професійних навичок. На нашу думку, професіоналізація має відбуватися, безперечно, але сутність освіти не може бути зведена лише до цього. Цей своєрідний конфлікт цінностей система освіти має подолати разом із соціумом.

Питання соціокультурної значущості освіти, адаптації освіти до глобального інформаційного простору, сучасної освітньої політики у філософській літературі висвітлено в працях українських та російських авторів. Зокрема, в працях В. Андрущенко, Н. Ашиток, В. Онопрієнка, Л. Дротянко, П. Сауха, Н. Ченбай, Б. Пружиніна, А. Карпова та інших.

Мета дослідження

Метою статті є філософський аналіз соціокультурних функцій вищої освіти, які зумовлені як глобальними змінами, так і трансформаціями суспільного життя в Україні протягом останніх десятиліть. Завданням даної статті є визначення орієнтирів для створення нової парадигми

вищої освіти в умовах інформаційного суспільства, адже освіта завжди спрямована у майбутнє.

Методологія дослідження

Методологічною основою дослідження є комплекс філософських та загальнонаукових засобів, що забезпечує аналіз процесів, які відбуваються у сучасній освіті, та визначення стратегій її подальшого розвитку. У статті також застосовані соціокультурний, системний і синергетичний підходи. Синергетика пропонує міждисциплінарну методологію для розуміння властивостей динаміки самоорганізації в культурі та соціумі і, у такий спосіб, допомагає досліджувати нелінійні, складні процеси, що відбуваються як всередині освітньої діяльності, так і у відношеннях між освітою та соціокультурним середовищем.

Результати

Система освіти належить суспільству з усіма його конкретно-історичними рисами. Між освітою та соціумом була, є і буде існувати складна система взаємозв'язків, запитів і претензій. Час від часу виникають суперечності, незадоволеність, але згодом вони вирішуються. Наша країна перебуває в стані комплексної кризи, що охоплює різні сторони життя людей. Якщо говорити про кризу культури загалом, то це стосується і її формоутворень. Освіта є показником рівня розвинутої тієї чи іншої країни. Саме освіта є підсистемою культури, тим модусом, що постійно актуалізує минуле, зберігає його цінність, забезпечує спадковість поколінь та самоідентифікацію соціуму і людини. І навіть сперечаючись із сьогоденням, освіта продовжує його збагачувати.

Амбівалентність освіти полягає у тому, що вона поєднує в собі консервативність та інноваційність. Зокрема, дослідник історії освіти А. Карпов зазначає, що головною репродуктивною моделлю сучасної вищої освіти є лекційно-семінарська система. Цю систему започаткував німецький гуманіст, теолог і педагог Ф. Меланхтон, який здійснив інституціоналізацію шкільної та університетської освіти ще у XVI столітті за часів Реформації (Карпов, 2020). Щодо інноваційності, то інновації в освіті – це процес створення, запровадження та поширення в освітній практиці нових ідей, засобів, педагогічних технологій, у результаті яких відбувається підвищення якості, ефективності, прозорості освіти. Але здобути діалектичну єдність усталених елементів освітньої системи та актуальних нововведень – завжди складне завдання.

Вже пройшло майже 30 років з того часу, як наша країна стала незалежною державою. Протягом цих років сфера освіти пережила декілька хвиль радика-

льних перетворень. На початку 1990-х років декомунізація вплинула на перебудову національних освітніх систем пострадянських країн. Освіта є досить стійким соціальним інститутом, тому одночасно заперечити все, що було напрацьоване за радянський період, не вдалося. Отже, мали місце хаотичні трансформації, адже кожна зміна влади та владної верхівки відображалася на сфері освіти.

Впровадження української мови в навчальний процес, суттєві зміни (зокрема, позбавлення доктринальності) у змісті світоглядних дисциплін (історії України, філософії та філософських наук) деякі автори вважають ознаками «деколонізації» та деідеологізації. Як зазначають О. Шпарага та М. Мінаков, запозичення досвіду західних країн (т. зв. вестернізація освітньої системи) здебільшого стосувалася формального боку освіти (зміни мови науки, номенклатури ступенів, переліку кваліфікацій тощо), тоді як «зміст було пов'язано з потребами нових держав, економік, правлячих еліт і нових соціальних порядків» (Шпарага, Мінаков, 2019).

Згодом зміна ідеологічних пріоритетів у пострадянських країнах призвела до того, що двигуном прогресу стали розглядатися не наука і техніка, а механізми ринкової економіки. Відтак технічні вищі навчальні заклади опинилися в скрутному становищі і, щоб вижити, почали масово відкривати соціально-економічні, управлінські та юридичні спеціальності. «Відтепер не заводи, а банки стали символічним центром успішного життя. Результатом стало набуття фінансово-економічною та юридичною освітою статусу одних з найпопулярніших вузівських спеціальностей в колишніх радянських країнах» (Кутуєв, Енін, Костюкевич, 2019: 80).

Крім усіх перелічених чинників, які вплинули на трансформацію освітньої системи, додалися й інші, глобальніші – перехід від індустріальної цивілізації до постіндустріальної. Ми спостерігаємо адаптацію всієї системи культури до глобального інформаційного простору. Технічні досягнення цивілізації, новітні технології стали вагомим чинником сучасної культури, змінили життя людства і відкрили нові можливості для системи освіти.

Інтеграція у світову економіку, становлення інформаційної епохи потребує значної кількості кваліфікованих кадрів у сфері технологій. В Україні за наявності великої кількості вищих навчальних закладів та щорічного зростання кількості студентів відчувається потреба у фахівцях інженерної, природничої, управлінської сфер. Про якісну ІТ - освіту мова навіть не йде, це априорно впливає на розвиток не тільки освіти, а і усіх інших сфер суспільної життєдіяльності. В той же час серед випускників університетів переважають юристи, історики, економісти та менеджери. На нашу думку, збільшення частини освіченої молоді та відсунення термінів її вступу у професійне життя не є негативною тенденцією загалом. Адже вища освіта забезпечує (принаймні, намагається) формування цілісного, системного світобачення. Це дозволяє молоді орієнтуватися в океані інформації, перетворювати наявні теоретичні і практичні знання на стратегії вирішення різноманітних проблем.

Існує думка, що в Україні має місце ситуація, коли «вичерпали себе як класичний університет, орієнтований на формування культурної національної еліти, місце якої заступають активні та відповідальні громадяни, так і неоліберальні стратегії, що підпорядковують

університет і його випускників диктату ринку» (Шпарага, Мінаков, 2019). Отже, для підсилення освітнього потенціалу, нашій країні потрібна нова парадигма освіти. Для того, щоб змінити якість суспільного життя, слід розвивати і виховувати людей. Це – складна довготривала робота, що передбачає систематичність та цілеспрямованість зусиль. Інститут освіти належить до духовної сфери життєдіяльності суспільства. Завдання освіти – формулювати і впроваджувати у суспільну свідомість світогляд та цінності, які є адекватними сучасним запитам. Сфера освіти не тільки здійснює масову підготовку фахівців, а і забезпечує накопичення та трансляцію знання для майбутніх поколінь, формує життєві орієнтири молоді. У цьому і полягає її соціокультурна роль та значення. Деградація освіти веде до значних культурних втрат. В умовах та викликах інформаційного суспільства це є неприпустимим.

Університети початку XXI століття також зазнали суттєвих змін. Вищі навчальні заклади опинилися під тиском влади та громадськості в умовах перетворення знань, інформації та освіти в товар. Дійсно, сучасні університети освоюють «ринок освітніх послуг». Але освіта не піддається вимірюванню як матеріальний товар, майно чи послуга. Освіта перш за все сприяє формуванню людського капіталу – більш вагомому ресурсу суспільства, ніж усі інші (Броннікова, 2016: 41). Роль вищої освіти полягає не тільки у забезпеченні індивідів можливостями підвищувати свій кар'єрний потенціал або соціальний статус, але й у відтворенні усього розмаїття соціальних явищ і процесів – від культурних стандартів до практик споживання. Кожна людина, що навчається на різних щаблях освіти, перетворюється в той же час на суб'єкт культури.

Недоліки системи середньої освіти та демографічні втрати пояснюють дефіцит творчих і здібних студентів. Як ми вже зазначали, в епоху переходу суспільства до інформаційної стадії зростають вимоги до навчання – людина має постійно вдосконалювати компетенції, розвивати вміння вчитися протягом всього життя, бути готовою до мобільності, необхідності змінювати спеціалізацію, вчитися швидко освоювати нові соціальні та професійні ролі та функції. Як відомо, самоорганізація – це одне з ключових понять синергетики. У контексті освіти це означає самоосвіту. Ось чому суспільство вирішує задачу створення системи безперервної освіти (освіта впродовж життя). Мета такої освіти – не проста реакція на запити економіки. Безперервна освіта має відповідати загальним культурним цілям навчання та виховання – створенню інтелектуального капіталу держави (Броннікова, 2016: 42). В той же час інтелектуальний ресурс, створений на базі освітнього потенціалу, стає важливим джерелом економічного зростання. Якщо не приділяти увагу модернізації системи вищої освіти відповідно до потреб цифрової епохи, держава неминуче буде відставати в розвитку на тлі глобального змагання за лідерство.

Поява інформаційно-телекомунікаційних технологій, їхньої розповсюдження та впровадження в освітні практики допомагають упорядковувати величезні обсяги інформації. Удосконалення педагогічних технологій завдяки застосуванню сучасних комп'ютерних засобів пошуку, обробки, та збереження інформації суттєво збагачує навчальний процес у вищій школі. У той же час вплив електронної комунікації на освіту не

є однозначним. Зокрема, Л. Баєва вважає, що освіта в умовах віртуалізації та дистанційних технологій збільшує свободу вибору людини, дозволяючи їй одночасно освоювати різні програми, використовувати закриті раніше відомості, навчатися, перебуваючи вдома або в офісі тощо. Це – позитивна сторона нових технологій. В той же час, як ми вже підкресливали, освіта є консервативною сферою суспільного життя, в якій трансляція знань протягом тисячоліть відбувалась від особистості до особистості. Сучасна освіта частково відмовилась від цієї моделі та перейшла до позаособистісного навчання – від людини до інформаційного ресурсу. У такий спосіб, цінність знання поступово зменшується, а інформації зростає (Баєва, 2013: 81).

Крім цього, суперечливою є роль Інтернету в сфері вищої освіти. Процес використання студентами інформації з Інтернету не є однозначно позитивним. Усвідомлюючи переваги цього дива сучасної цивілізації, дослідники в той же час відмічають, що Інтернет знижує планку інтелектуальної творчості молоді, замінює її використанням неопрацьованої та неперевіреної інформації. Л. Баєва сумно констатує: «...електронні ресурси надали можливості для якісного зростання людини, але вона цим не скористалась, пасивно споживаючи інтелектуальний продукт, який створила еліта» (Баєва, 2013: 83). Отже, інформатизація вплинула на перебіг та якість багатьох освітніх процесів, але не зміцнила духовної складової в житті соціуму загалом.

Нещодавно на тлі пандемії COVID – 19 відбувся сплеск уваги громадськості до сфери освіти. В Україні, як і в інших країнах світу, розпочалась організація освітнього процесу з використанням технологій дистанційного навчання. Це і стало перевіркою інформаційних «здібностей» викладачів, їхньої готовності змінюватися відповідно до запитів студентів та часу. Швидко далися взнаки проблеми дистанційної освіти – неможливість контролю засвоєння знань, специфіка викладання різних наукових дисциплін у режимі онлайн, необхідність швидкої зміни методики викладання. До цих проблем додаються ізоляваність студентів одне від одного, дефіцит спілкування з викладачем, зміна стилю спілкування з точки зору емоційності та мови. Отже, констатуємо певну згубність дистанційних методів навчання, які є виправданими у іншому – вітальному – аспекті.

За сумними прогнозами епідеміологів, ми вже не повернемося до способу життя, який був до пандемії. Отже, потрібно звикати до гібридної форми освіти, шукати оптимальних способів взаємодії зі студентами. Через деякий час соціологи проведуть дослідження і з'ясують, яка форма освіти є ефективнішою – дистанційна чи аудиторна. За будь-яких сценаріїв розвитку подій система освіти отримає корисний досвід.

Обговорення

Розглянемо позиції деяких дослідників щодо цілей освітньої діяльності та можливостей їх досягнення в сучасному суспільстві. На думку Н. Ашиток, в наш час «динаміка освіти, її зміни відстають від кардинальних зрушень у виробництві і культурі. На початку ХХІ століття неузгодженість між діючою системою освіти і вимогами, що ставляться сучасним суспільством перед освітнім процесом, набула форми суперечності» (Ашиток, 2019: 107). Як долається така суперечність? Це відбувається поступово

завдяки зусиллям як державних чиновників, що відповідають за здійснення освітньої політики, так і пересічних викладачів, які оновлюють зміст занять, методику навчання, враховують запити молоді. Очевидно, кожен викладач має відповісти самому собі на питання: чи розвивається він разом із середовищем, що його оточує? чи готовий він працювати в умовах, які постійно змінюються?

Як слушно зазначає Л. Дротянко, у сучасній освітній практиці «передача знань не виглядає більше як те, що покликане формувати еліту, здатну вести націю до звільнення, але поставляє системі гравців, здатних забезпечити належне виконання ролі на практичних постах, яких вимагають інститути відповідної соціальної системи. Неминучим наслідком таких трансформацій вищої освіти є підготовка невраховуваних статистикою безробітних, особливо спеціалістів у галузі гуманітарних дисциплін, оскільки їхня кількість є надлишковою стосовно до можливостей зайнятості за отриманою спеціальністю» (Дротянко, 2010). На нашу думку, те, що люди не працюють за отриманою спеціальністю, не завжди є життєвою драмою. Адже молода людина іноді не може раціонально пояснити вибір факультету та спеціальності. Протягом навчання студенти дорослішають, розвивають культуру мислення, креативність і згодом можуть свідомо змінити свою професію. Врешті-решт, розумні, активні, небайдужі люди – це головне багатство країни, її ресурс для майбутнього розвитку і процвітання.

Питання трансформації вищої освіти в сучасних умовах піднімають П. Кутуєв, М. Єнін та С. Костюкевич. На основі емпіричної бази, створеної в результаті проведення глобального соціологічного проекту «Один мільйон голосів – 2» методом модерованих групових дискусій молоді від 17 до 20 років у 25 країнах світу, у тому числі в Україні, науковці дійшли висновку, що неоліберальні реформи, а також змішування двох різних ідеологічних парадигм освіти (класичної та професійної) призвели до розбалансування ринків праці та освітніх послуг, які надають заклади вищої освіти. Річ у тому, що ринок освітніх послуг цих закладів не відповідає потребам ринку праці у повному обсязі. Університети в ринкових умовах поведуть себе як підприємницькі структури та орієнтовані на прибуток, попит з боку абітурієнтів, а цього недостатньо для ефективного функціонування ринку праці та економіки загалом. Відсутність єдиної системи прогнозування попиту на ринку праці веде до розриву між набутими знаннями та вимогами виробництва, професійно-кваліфікаційному дисбалансу у сфері виробництва та послуг. Автори дослідження підкреслюють, що цей процес можна вважати об'єктивним. Адже система освіти завжди більш інерційна та консервативна, ніж ринок праці. Ось чому головною функцією держави має бути налагодження зв'язків між виробництвом та споживанням освітніх послуг, прагнення до балансу між освітою як фундаментальним правом людини та комерційною послугою (Кутуєв, Єнін, Костюкевич, 2019: 102).

У світлі проблематики нашої статті зазначимо, що наведені дані соціологічного дослідження спонукають до зміни парадигми університетської освіти. Потрібні гнучкість освітніх програм, навчання не лише теоретичними курсами, а й через практичну діяльність, індивідуальний підхід, скорочення (або навіть вилучення) дисциплін із

загальновідомими, даремними (з точки зору молоді!) знаннями. Якщо зміниться структурно та змістовно навчальний процес, тоді, можливо, молодь не буде вважати отримання диплому про вищу освіту лише формальністю, а набуті протягом декількох років знання, уміння та навички буде використовувати як у професійній кар'єрі, так і для подальшої самоосвіти та саморозвитку.

Підсумовуючи обговорення проблем вищої освіти в світлі реалізації нею соціокультурних функцій, репрезентоване в сучасних академічних виданнях України, зазначимо їхню нечіткість та фрагментарність щодо визначення загального стану вищої освіти і усвідомлення її культурної ролі в суспільстві.

Висновки

Особливий статус освіти у соціумі пов'язаний із тим, що пізнання є способом існування людини. Перебільшення утилітарної сторони освіти неодмінно зменшує її соціокультурне значення. Як підсистема культури, освіта має ознаки актуальної культурної епохи. З іншого боку, освіта формує суб'єкта культури – людину, яка, в свою чергу, формує майбутнє культури. Духовне зростання людей – це неминуче завдання освітньої діяльності. У такий спосіб, саме освіта є необхідною умовою модернізації суспільства, а не безособові ринкові механізми й економічні здобутки, що нібито автоматично регулюють суспільні відносини в потрібному напрямку.

У системі вищої освіти України триває пошук і впровадження нових освітніх технологій, оптимального сполучення традиційних та інноваційних підходів до навчання, адекватних сучасним соціокультурним умовам. Інформаційна епоха потребує наявності електронної культури у студентів та викладачів. Усі учасники освітнього процесу мають бути готовими до використання високих технологій у різних формах творчої діяльності, адже це відкриває нові можливості для пізнавального процесу загалом.

Освіта є тим соціальним інститутом, що охоплює всіх людей без винятку, усі вікові групи, тобто інтегрує суспільство. Вища освіта в нашій країні у різні історичні періоди та з різним ступенем успішності виконує свої соціокультурні функції. Освітнянське співтовариство намагається раціонально поєднувати переваги класичної парадигми освіти з вимогами вузького професіоналізму з боку економічних запитів держави та бізнесу. Очевидно, що різких потрясінь та кардинальних реформ система освіти не витримає. Ось чому постає питання про ефективну державну політику в галузі вищої освіти, контроль з боку суспільства за процесами соціального, морального і професійного становлення молоді в умовах інформаційної доби.

Список літератури:

1. Ашиток Н. І. Культурологічний підхід до вивчення спеціальної освіти в інформаційну еру / Н. І. Ашиток // Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Філософія. Культурологія. – 2019. – №1. – С.107-110.

Бронникова Л. В.

СОЦИОКУЛЬТУРНЫЕ ФУНКЦИИ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ В ИНФОРМАЦИОННОМ ОБЩЕСТВЕ

В статье рассматривается необходимость модернизации образования с помощью новых образовательных моделей, адекватных современным социокультурным условиям. Существенные изменения в сфере образования объясняются как переходом к информационному обществу, так и значительным историческим и геополитическим событием - обретением независимости нашей страны в 1991 году. Отмечено, что реформы образовательных процессов последних десятилетий не привели к системным изменениям. Философский анализ социокультурных функций высшего образования необходим для определения отношения между образованием, социумом и культурой в целом, выяснения перспектив их взаимодействия.

Ключевые слова: наука, знание, культура, информационное общество, информационные технологии.

2. Баева Л. Электронная культура: опыт философского анализа / Л. Баева // Вопросы философии. – 2013. – №5. – С.75-84.

3. Бронникова Л. В. Проблемы развития науки и освіти в информационном суспільстві / Л. В. Бронникова // Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Філософія. Культурологія. – 2016. – № 2. – С. 40-43.

4. Дротянко Л. Г. Особливості диверсифікації закладів вищої освіти в інформаційну епоху / Л. Г. Дротянко // Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Філософія. Культурологія. – 2010. – №1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://Vnau_f_2010_1_4.

5. Карпов А. Образование будущего: репродуктивно-продуктивный переход // Вопросы философии. – 2020. – № 1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vphil.ru/>.

6. Кутуев П., Енин М, Костиюевич С. Вызовы успешному трудоустройству молодежи в контексте современной идеологии университетского образования // Идеология та освіта в пострадянських країнах. – №2. – 2019. – С.76-103.

7. Про вищу освіту. Закон України від 01.07.2014 року (в редакції від 25.09.2020р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>.

8. Шпарага О., Мінаков М. Идеология й освіта в пострадянських країнах. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ideopol.org/>.

References

1. Ashytok, N. (2019). Kulturolohichnyi pidkhid do vyvchennia spetsialnoi osvity v informatsiinu eru [Culturological approach to the study of special education in the information age]. *Visnyk Natsionalnoho aviatsiinoho universytetu, Seriya: Filosofiya. Kulturologiya, Proceedings of the National Aviation University*, 2 (30), 110-113 [in Ukrainian].

2. Baeva, L. (2013). Elektronnaia kultura: opyt fylosfskoho analiza [Electronic culture: the experience of philosophical analysis]. *Voprosy filosofii, Problems of Philosophy*, 5, 75-84 [in Russian].

3. Bronnikova, L. (2016). Problemy rozvytku nauky i osvity v informatsiinom suspilstvi [Problems of development of science and education in the information society]. *Visnyk Natsionalnoho aviatsiinoho universytetu, Seriya: Filosofiya. Kulturologiya, Proceedings of the National Aviation University*, 2 (24), 40-43. [in Ukrainian].

4. Drotianko, L. (2010). Osoblyvosti dyversyfikatsii zakladiv vyshchoi osvity v informatsiinu epokhu [Peculiarities of diversification of higher education institutions in Information age]. *Visnyk Natsionalnoho aviatsiinoho universytetu, Seriya: Filosofiya. Kulturologiya, Proceedings of the National Aviation University*. Retrieved from http://Vnau_f_2010_1_4 [in Ukrainian].

5. Karpov, A. (2020). Obrazovanie budushchego: reproduktivno-produktivnyy perekhod [Education of the future: reproductive and productive transition]. *Voprosy filosofii, Problems of Philosophy*, 1, 5-16. Retrieved from <http://vphil.ru/> [in Russian].

6. Kutuev, P., Enin, M., & Kostyuevich, S. (2019). Vyzovy uspešnomu trudoustroistvu molodezni v kontekste sovremennoy ideologii universitetskogo obrazovaniia [Challenges to the successful employment of youth in the context of the modern ideology of university education]. *Ideolohiia ta osvita v postradianskykh krainakh, Ideology and education in post-Soviet countries*, 2, 76-103 [in Russian].

7. Shparaha, O., & Minakov, M. (2019). Ideolohiia i osvita u postradianskykh krainakh. Redaktorskyi vstup [Ideology and education in post-Soviet countries. Editorial introduction]. *Ideolohiia i polityka, Ideology and politics*, 2(13), 4-7. Retrieved from <https://www.ideopol.org/> [in Ukrainian].

8. Zakon Ukrainy "Pro vyshchu osvitu": vid 1 lyp. 2014 r. No. 1556-VII [Law of Ukraine "On higher education" from July 1, 2014, No. 1556-VII]. (n.d.). [zakon.rada.gov.ua](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> [in Ukrainian].

Bronnikova L. V.

SOCIOCULTURAL FUNCTIONS OF HIGHER EDUCATION IN INFORMATION SOCIETY

Introduction. Education plays an important role in the life of society, occupies a special place in the cultural system. Therefore, education is a subject of philosophical study too. The content, goals and functions of higher education are determined by the needs of society. It is necessary to comprehend what is happening with higher education in the information age. **The aim and tasks.** The article examines the influence of various factors on the content of the socio-cultural functions of higher education. It is necessary to determine the guidelines for a new paradigm of higher education in the information society. **Research methods.** The methodological basis of this study is a complex of philosophical and general scientific methods. The sociocultural, systemic and synergetic approaches were also used. In the light of the synergetic approach, culture is viewed as a self-developing system. Synergetics helps to comprehend the non-linear processes that occur both in the education system and its relations with the sociocultural environment. **Research results.** Education is a part of society and culture. Sometimes society makes claims to the education sector. But gradually the contradictions are resolved. If the country is in a state of permanent crisis, it penetrates into all spheres of human life. Education is both conservative and innovative. The stability of the education sector has developed historically – since the days of medieval schools and universities. At the same time, each era adds new ideas and pedagogical technologies to education. Ukraine became an independent state 30 years ago. Political changes have significantly influenced the institution of education. Summarizing all educational transformations, we can say that they were unsystematic, even chaotic, and depended on the next team that came to power in our country. Another reason for significant changes in the education system was the transition to an information society and the need to train appropriate specialists for all spheres of life. The number of universities and students has increased in Ukraine, but for effective changes in the field of higher education its a new model, a paradigm is needed.

Discussion. In the academic publications of Ukraine, there is a lack of clarity and fragmentation in the definition of both the general state of the higher education system and the prospects for its renewal. **Conclusion.** Currently, there is a search and application of new educational technologies, a combination of traditional and innovative approaches to meet the socio-cultural needs of the information age.

Keywords: science, knowledge, culture, information society, information technologies.

УДК : 791.036(100)

К. С. Гончаренко

ЗМІСТИ ПОДІЇ «КІНЕМАТОГРАФІЧНОГО БЕЗУМСТВА»

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

Анотація. Розуміння «кінематографічного безумства» здебільшого зводиться до тлумачення його як деякого «трешу», «безглуздя» чи «штампованої картинки» з поверхневим сюжетом та відсутнім змістом. У роботі здійснюється спроба визначити «кінематографічне безумство» в якості події. Окреслюються межі концепту «події» та на основі аналізу досліджень виводяться головні критерії, завдяки яким ми можемо фіксувати подію як таку, що наділена співпричетністю та співіснуванням у бутті, а також виявляється безструктурним носієм чогось дивного та абсолютно нового. Відповідно, «безумство» ми розумітимемо у тих його виявах, про які говорить Мішель Фуко в «Лічках безумства». В якості ілюстрації та унаочнення події та подієвості в статті задіюється візуальний контент за для увиразнення події «кінематографічного безумства». Щодо останнього, то мова йде про різноманітні іпостасі безумства, які пропонує сфера візуального та з-поміж яких можливе безумство як «подія», або ж ні. В площині кінематографу циркулює надмірна кількість фільмів, які розкривають ті чи інші аспекти безумства, або є суцільним безумством. Однак наше завдання побачити, що дійсно є подією та якими є її змісти.

Ключові слова: «подія», «кінематографічне безумство», співпричетність, спів-буття, «метафізичний міст».

Вступ

Уже сама назва роботи «Подія «кінематографічного безумства» одразу може викликати певні асоціації з фільмом на зразок Р. Бикова – «Я сюди більше ніколи не повернуся», де наче в лабораторії режисер експериментально відтворює простір болю в ігровій формі, а потім набирає пробірки з есенцією страждань для гурманів типу «Парфумера». Або ж із фільмом «На срібній планеті» А. Жулавські, де чисте дистильоване безумство, як концептуальний підхід при створенні фільму (головне ядро якого - це деконструкція акторів і акторства як такого, яке не здатне бути чимось більшим, ніж акторство, і має просто безглуздо мавпувати).

Звичайно, загалом ми можемо бачити, що сучасний медійний публічний простір переповнений авторами, які створюють контент цілковитої «шизи» типу Моргенштерна, який став жінкою року, та видають це за унікальність, особливість, неординарність, дещо незвичне, навіть нове etc. Але тут варто розуміти, що кінематографічне безумство, навіть якщо воно теж зображено у вигляді одного з перфомансів на зразок Моргенштерна, як відображення свого бачення культури режисером, все ж або є, або не є подією.

«Кінематографічне безумство» насамперед виступає певним прийомом для певного суспільного, особистого виклику. Перенесення проблематики в кінематографічний простір, наприклад, як у «Рожевому фламінго», дає змогу не лише увиразнення якоїсь проблеми в доведеному до крайнощів стані, але й дозволяє отримати зворотню реакцію. Недарма ж «Рожевого фламінго» охрестили як кінематографічне божевілля, а глядач залишається надовго в обіймах фільмової аури з дивним відчуттям післясмаку.

Отже, подією кінематографічного безумства, в повному сенсі цього виразу, можна вважати ту «щирість», яку демонструє кінематограф в якості певного нерозуміння хто є хто з персонажів, які фігурують на екрані. Їхня «нова щирість» полягає в тому, що є неясним, де вони говорять правду, а де цитують пісні і відомі «пасхалки», що саме по собі вплітається у їхню розповідь. А інколи може видатися, що вони взагалі з глузду з'їхали, і цього нічого і не було. А, може, все це є правдою. Це є свого роду метафізичним мостом. Щоб по ньому пройти, у нього потрібно вірити. Можливо, в кінці шляху по мосту можна кудись прийти, або ж виявиться, що ніякого моста і не було. Але якщо зовсім у нього не вірити, відразу впадеш з мосту. І голо-